

Ο Κινηματογράφος ως ιστορικό εργαλείο, στην υπηρεσία της Τέχνης αλλά και της έρευνας. Δυο παραγωγές που μας προσφέρουν δυο διαφορετικές προσεγγίσεις, για δυο διαφορετικά θέματα από την ίδια χρονική περίοδο.

Ο κοινός χρόνος, συνδυάζεται πάνω στην ίδια βάση. Στο ναζιστικό καθεστώς που για μια δωδεκαετία στοίχισε τα πάνδεινα στον ανθρώπινο πολιτισμό.

Η μαυρόασπρη (στο πνεύμα του εξαιρετου [Ψυχρού πολέμου](#)), η ταινία Der Hauptmann (ο Λοχαγός), του 2017 είναι ένα Γερμανικό πολεμικό δράμα. Ο σκηνοθέτης Robert Schwentke, μας μεταφέρει μια αληθινή ιστορία. Στην καταρρέουσα Γερμανία του Απριλίου του '45, υπήρξαν πολλά περιστατικά λιποταξίας και κλοπών. Απογοητευμένοι, πεινασμένοι, κατάκοποι Γερμανοί στρατιώτες, εγκατέλειπαν τους σχηματισμούς τους και επιζούσαν περιφερόμενοι, αρπάζοντας από όπου μπορούσαν τα ελάχιστα για να συντηρηθούν. Η τιμωρία σε αυτές τις περιπτώσεις είναι εκτέλεση με συνοπτικές διαδικασίες.

Ο ήρωας μας είναι ένας από αυτούς. Τους απόκληρους, τους δυστυχείς, τους πεινασμένους. Τα θηράματα εν ολίγοις. Καταδιωκόμενος ανηλεώς, όχι μόνον γλυτώνει από τον βέβαιο θάνατο, αλλά όμως τυχαίως βρίσκει στολή λοχαγού, την φορά, με μέσα σε λίγα λεπτά

μετατρέπεται από θήραμα σε θηρευτή.

Η στολή, σε συνδυασμό με το ψέμα, τον μεταμορφώνει σε έναν απάνθρωπο κυνηγό λιποτακτών, οπλισμένο με ένα ανυπέρβλητο μίσος, που χρησιμοποιεί ανεξέλεγκτη βία. Σε όλο αυτό τον παραλογισμό, υπάρχουν ελάχιστες φωνές αντίρρησης, οι οποίες φυσικά δεν ακούγονται και τα πάντα κυριεύει ένας απάνθρωπος φανατισμός.

Καταλύεται κάθε έννοια ανθρώπινης λογικής, στρατιωτικής ιεραρχίας και πολεμικής δεοντολογίας. Τα θύματα του αριθμούνται σε εκατοντάδες. Τούτη η θηριωδία είναι αξιοπρόσεκτη για τον τρόπο που μια στολή μεταμορφώνει έναν παρία σε εκτελεστή, για τον τρόπο που παρασύρει αξιωματικούς και οπλίτες σε ένα μακελειό, για τον τρόπο που μια ιδεολογία, γεννά φονιάδες.

Το όνομα του αληθινού πρωταγωνιστή αυτής της αιματηρής ιστορίας, ήταν Willy Paul Herold. Συνελήφθη από την Γερμανική δικαιοσύνη, ομολόγησε τα εγκλήματά του, αλλά στο χάος της κατάρρευσης ελευθερώθηκε.

Εργαζόμενος ως καθαριστής καμινάδων, συνελήφθη έναν μήνα αργότερα, τον Μάιο του '45 από τις Βρετανικές δυνάμεις για την κλοπή μιας φρατζόλας ψωμιού. Γρήγορα αναγνωρίστηκε ως εγκληματίας πολέμου. Την 1η Φεβρουαρίου 1946, ο Herold και οι άνδρες του αναγκάστηκαν από τις βρετανικές δυνάμεις κατοχής να ανασκάψουν τους μαζικούς τάφους των κρατουμένων που δολοφονήθηκαν στο στρατόπεδο Aschendorfermoor.

Συνολικά ανιχνεύθηκαν 195 σοροί. Τον Αύγουστο του 1946, ο Herold και άλλοι 12 δικάστηκαν στο Όλντενμπουργκ από βρετανικό στρατοδικείο με πρόεδρο τον συνταγματάρχη H. Brown. Κρίθηκαν ένοχοι για την δολοφονία 125 ατόμων. Στις 29 Αυγούστου 1946, ο Herold και έξι συνάδελφοι του, οι Karl Hagedwald, Bernhard Meyer, Karl Schütte, Josef Euler, Hermann Brandt και Otto Paeller καταδικάστηκαν σε θάνατο. Άλλοι πέντε απαλλάχθηκαν. Στις 14 Νοεμβρίου 1946, οι καταδικασθέντες εκτελέστηκαν με γκιλοτίνα.

Η ταινία Hitler Versus Picasso and the Others (Χίτλερ εναντίον Πικάσο και των άλλων), είναι ένα ντοκυμαντέρ, που μας αφηγείται τη λεηλασία των έργων Τέχνης από τους ναζί, από τα τέλη της δεκαετίας του '30 μέχρι το τέλος του πολέμου.

Γυρισμένη από τον Claudio Poli το '18, είναι μια ΙταλοΓαλλική συμπαραγωγή με κεντρικό αφηγητή τον περίφημο Toni Servillo, δεκάδες, ιστορικούς, νομικούς, γκαλερίστες, απόγονους οικογενειών που λεηλατήθηκαν οι ιδιωτικές συλλογές τους, ιστορικούς της τέχνης, επιζώντες γείτονες του Αδόλφου, που ο καθένας τους έχει κάτι σημαντικό να καταθέσει.

Όπως πολύ εύστοχα παρατηρεί ο Christopher A. Marinello, ένας φημισμένος ερευνητής των χαμένων συλλογών, οι Ναζί δεν ήθελαν απλώς να λεηλατήσουν δημόσιες και ιδιωτικές συλλογές, δεν επιθυμούσαν μόνον να καρπωθούν διάσημα έργα σε εξευτελιστικές τιμές εκβιάζοντας και εκφοβίζοντας, αλλά ήθελαν να σβήσουν και κάθε είδος τέχνης που κατά την κρίση τους δεν σύναδε με την Αρία άποψη.

Στην κορφή της λεηλασίας οι δυο ηγετικές μορφές του Γ' Ράιχ. Ο Αδόλφος, που αν η σχολή καλών Τεχνών της Βιέννης τον είχε κάνει δεκτό, η ανθρωπότητα θα είχε γλυτώσει κάποια 60 εκατομμύρια θύματα και η ιστορία θα είχε καταγραφεί ολότελα διαφορετικά και ο Herman Goering, ο υπέρβαρος, τριφηλός, μορφομανής επικεφαλής της Luftwaffe. Ο ανταγωνισμός τους θα φθάσει σε αντιπαλότητα.

Από το καλοκαίρι του '37 ξεκίνησε θεσμοθετημένα πια η απόπειρα των Ναζί να εδραιώσουν την δική τους άποψη περί τέχνης, με έκθεση στο Μόναχο που εκθείαζε την Γερμανική, καθαρή άποψη. Ταυτόχρονα, λίγες εκατοντάδες μέτρα μακρύτερα, εκτίθεται η αποκαλούμενη ως «έκφυλη τέχνη». Δείγματα του ιμπρεσιονισμού, του εξπρεσιονισμού εκτίθενται ατάκτως ειρημένα, δίχως κάδρα, στραβά τοποθετημένα, πακτωμένα, με σκοπό αποδομηθεί το είδος της τέχνης που εκπροσωπούν.

Σε μια επίδειξη μιας ύστερης υποκρισίας, αρκετά από τα αριστουργηματικά κομμάτια αυτής της «έκφυλης τέχνης» θα κοσμούσαν κρυφίως τις συλλογές των Ναζί. Σχεδόν τρία τέταρτα του αιώνα μετά το πέρας του πολέμου, χιλιάδες κλαπέντα έργα τέχνης δεν έχουν βρεθεί.

Είναι μια τεκμηριωμένη, μια πολυσυλλεκτική εργασία, δομημένη με κατανοητούς όρους, η οποία αν και με θλιβερό περιεχόμενο, έρχεται να διδάξει πολλά. Ένα δίκαιο σφυροκόπημα μιας άλλης σειράς ποταπών εγκλημάτων.